

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดใหม่ :
ตามพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564*

CHALLENGES IN THE IMPLEMENT OF THE NEW NARCOTIC DRUG LAWS :
IN ACCORDANCE WITH THE NARCOTIC DRUGACT, B.E. 2564

ภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ

Pinyaphat Henprasert

หลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Law course, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: numphung26@gmail.com

บทคัดย่อ

ยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่ยิ่งใหญ่ในระดับหนึ่งของแทบทุกประเทศทั่วโลก สำหรับในประเทศไทยปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่มีการสะสมและก่อให้เกิดผลเสียและผลกระทบต่อสังคมในทุกระดับเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศมาอย่างยาวนานที่สมควรได้รับการแก้ไข อย่างจริงจังจากผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกองค์กร จึงเห็นได้ว่าปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาสังคมที่มีความร้ายแรง ระดับชาติเนื่องจากทุกสังคมต่างได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว รวมถึงการแพร่ระบาดในสังคมไทยแม้จะมีมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายและผู้เสพยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถขจัด และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปได้ เนื่องจากเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อน และนับวันปัญหาดังกล่าว ยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดใหม่จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 บังคับใช้วันที่ 9 พฤศจิกายน 2564 ประกอบด้วย 24 มาตรา โดยมีข้อสังเกตบางประการ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นให้ผู้ทำผิดไปบำบัดรักษาแทนการลงโทษ แต่แนวทางปฏิบัติเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน เพราะยังไม่มีกฎหมายลูก ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมา เจตนารมณ์นี้เป็นการตอบโจทย์หรือเปล่า หรือพูดอีกอย่าง คือ การนำผู้เสพไปบำบัดรักษาเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติไหม การกำหนดโทษที่น้อยลงจะทำให้ผู้ค้า ผู้เสพซัดทอดใหม่ ดังนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวมีผลในทางคุณประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากขึ้นและเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายน้อยลง

คำสำคัญ: ประมวลกฎหมาย, การบำบัดรักษา, การควบคุม, การปรับปรุง, ปัญหายาเสพติด

Abstract

Drug addiction is a pervasive societal problem at one level or another in nearly every country globally. In Thailand, the issue of drug addiction is a cause for concern, with the accumulation leading to adverse effects and consequences for society at all levels, starting from

* Received November 11, 2023; Revised November 25, 2023; Accepted November 29, 2023

the family level to the community level and extending to the national level for an extended period. It is imperative that earnest efforts be made by individuals associated with every organization to address and rectify this issue. Hence, it can be seen that drug addiction is a serious societal problem at the national level because every society is impacted by this issue. This includes the spread of drug addiction in Thai society, despite preventive measures and efforts to crack down on both clandestine distributors and users. However, the problem cannot be completely eradicated and rectified due to its intricate nature. Moreover, the prolonged existence of this issue has intensified its severity over time. On November 8, 2021, the Royal Gazette published new drug-related legislation, comprising two acts: the Narcotics Act (No. 2) B.E. 2564 and the Act on the Adjudication of Drug Cases (No. 2) B.E. 2564. These laws, which came into effect on November 9, 2021, consist of 24 sections and focus on the compilation of drug laws and the procedures for considering drug cases under the Narcotics Act B.E. 2564. Notably, certain observations arise from this legislation as it emphasizes viewing drug users as patients, advocating for rehabilitation instead of punishment. Nevertheless, the practical implementation of this approach remains unclear due to the absence of subsidiary laws. Therefore, the enforcement of the existing laws raises questions about whether it truly aligns with this mindset or, in other words, whether the actual practice of sending drug users for rehabilitation is occurring. The reduction of penalties may lead to concerns regarding the activities of drug dealers and users. Consequently, it is evident that the enactment of these laws has significantly favored the interests of the offenders, inducing a diminished fear of the law.

Keyword: Legislation, Rehabilitation, Control, Amendment, Drug Addiction

บทนำ

หากขึ้นชื่อว่าเป็นยาเสพติดแล้ว ล้วนก่อให้เกิดผลเสียอย่างมหาศาลไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมต่อตัวเองและต่อผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นต้นเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในสังคมตามมาอีกด้วย ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาเสพติดได้แก่ ผลกระทบด้านสุขภาพต่อตัวผู้เสพ ฤทธิ์ของสารเสพติดแต่ละชนิดจะส่งผลกระทบต่อระบบประสาท ไม่ว่าจะเป็นการกดประสาท หลอนประสาท หรือกระตุ้นประสาท รวมถึงทำให้อวัยวะและการทำงานของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกายเกิดความผิดปกติ สุขภาพเสื่อมโทรมลง ร่างกายซูบผอม หัวใจเต้นผิดปกติ อ่อนเพลียง่ายกล้ำเนื้ออ่อนแรง สภาวะทางจิตใจอ่อนไหว โดยอาจมีอาการวิตกกังวล หวาดระแวง อารมณ์แปรปรวน ฟุ้งซ่าน ซึ่งบางรายอาจมีอาการคุ้มคลั่งอันเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้

นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องมีแนวโน้มก่อให้เกิดภาวะ “สมองตึดยา” หรือ ภาวะผิดปกติทางสมองที่ส่งผลให้สมองส่วนอยาก มีอำนาจเหนือสมองส่วนคิด กล่าวคือ เมื่อสมองออกฤทธิ์ให้ผู้เสพรู้สึกมีความสุขจากการใช้ยาเสพติด จนเกิดความเคยชิน ที่ทำให้ผู้เสพรู้สึกว่าร่างกายต้องพึ่งยา เมื่อไหร่ที่ต้องการยาก็จะหมกหมุ่นกับการหาขามาเสพ ยิ่งสมองส่วนอยากถูกกระตุ้นมากขึ้นเท่าไร สมองส่วนคิดจะทำงานแย่งขาดการไตร่ตรอง ยับยั้งซึ่งใจจนนำไปสู่พฤติกรรมความรุนแรงที่ตามมานั่นเองเมื่อสมองที่ควบคุมการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายมีการทำงานผิดปกติ ร่างกายก็จะเกิดอาการผิดปกติตามไปด้วย การทำงานของระบบภูมิคุ้มกันเสียหาย ทำลายระบบเลือด ทำลายปอดและสมรรถภาพของผู้เสพถึงชีวิตทั้งนี้ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกเปิดเผยว่า การเสียชีวิตจากสาเหตุยาเสพติดในประเทศไทยอยู่ที่ อันดับ 103 ของโลก ผลกระทบด้านสังคม

ปัญหายาเสพติดไม่เพียงส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพ แต่ยังส่งผลร้ายแก่บุคคลรอบข้าง ครอบครัว สังคมและชุมชน เช่นกัน ที่ได้มีการระบาดของยาเสพติด ที่นั่นย่อมทำให้คนในชุมชนรู้สึกหวาดระแวงและไม่ปลอดภัย อาจนำไปสู่ การมั่วสุมเพื่อทำสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การใช้ความรุนแรง รวมถึงปัญหาอาชญากรรมที่จะ ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สินในชุมชนได้ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจการค้ายาเสพติดนั้นก่อให้เกิด การสูญเสียเงินตราแก่กลุ่มผู้ผลิตที่อยู่ภายนอกประเทศจำนวนมาก และเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เงินที่ควรจะถูก นำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อหมุนเวียนเศรษฐกิจในประเทศ ถูกนำไปใช้เพื่อซื้อยาเสพติดเป็นจำนวนมาก เปรียบเสมือน การสนับสนุนให้ผู้ผลิตยาเสพติดยังคงมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาเสพติดยังทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต้องทุ่มเทงบประมาณและทรัพยากรจำนวนมากในการแก้ไข ป้องกันและปราบปราม รวมถึงการบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การที่ผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากอยู่ในกลุ่มเยาวชน นั้นหมายความว่า ประเทศของเราต้องสูญเสียบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกเป็นจำนวนมาก ผลกระทบด้าน ภัยต่อประเทศชาติ

การที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเสียงบประมาณจำนวนมากในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ถือเป็นผลกระทบรุนแรงที่บ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ยิ่งพบปัญหาเสพติดมากเท่าไร ยิ่งทำให้ประชาชนรู้สึกไม่ปลอดภัย หวาดระแวงต่อภัยที่จะตามมาในสังคม บ้านเมืองเกิดความไม่สงบสุข นำไปสู่ การทำลายความมั่นคงของชาติ

จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ที่มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อนำมาเปรียบเทียบ ก็ยังคงมีจำนวน มากกว่าผู้กระทำความผิดในคดีอื่น ๆ มาก โดยในปีหนึ่ง ๆ มีเฉพาะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นจำนวนไม่ต่ำ กว่าสองแสนคน เป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว โดยล่าสุดต้นปี 2566 มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน ถึง 206,361 คน ซึ่งในนี้มีนักโทษเด็ดขาดเกี่ยวกับยาเสพติดสูงถึง 170,918 จึงจะเห็นได้ว่าผู้ค้ายาเสพติดยังมีเป็น จำนวนมาก อีกทั้งยังมีปัญหาว่าผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมากเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกมาจากเรือนจำแล้ว มักมีการกระทำความผิดซ้ำ จึงกลับเข้าสู่เรือนจำซ้ำซาก (กรมราชทัณฑ์, 2566)

เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับป้องกันและปราบปราม ควบคุมยาเสพติด รวมถึงการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ที่ติดยาเสพติด ได้กระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ และการดำเนินการตามกฎหมายแต่ละฉบับเป็น อำนาจหน้าที่ของหลายองค์กร ที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกันและกฎหมายยาเสพติดที่ออกใหม่และ บังคับใช้ในปัจจุบันนี้จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาพิพากษาผู้ติดยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ในขณะนี้ยังมีช่องว่างอยู่หลายประการ โดยการเกิดขึ้นของ กฎหมายยาเสพติดใหม่ มีประเด็นสำคัญหลัก ๆ ที่ควรรู้ 5 ประการ ดังนี้ 1) เป็นการรวบรวมข้อกำหนดให้เป็น ระบบและเป็นเอกภาพ 2) เป็นการใช้ระบบคณะกรรมการเข้ามาขับเคลื่อน 3) เป็นการเปิดช่องให้สามารถนำยา เสพติดไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย และเศรษฐกิจ 4) เป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการลงโทษ ผู้ทำผิดให้สมเหตุสมผลขึ้น โดยมุ่งเน้นปราบปรามไปที่กลุ่มผู้ค้า - ขบวนการค้ายา 5) การมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นนำวิธีทางสาธารณสุขเข้ามาแก้ปัญหาผู้เสพยา โดยใช้กระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟู (พจน์ ยอดพิจิตร, 2566)

จะเห็นได้ว่ากฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่นี้ อัตรโทษไม่รุนแรง จึงส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความ เกรงกลัวในเรื่องของโทษที่จะได้รับ ในฐานความผิดเสพยาเสพติด และกฎหมายใหม่โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลย ได้กระทำความผิดจริง ซึ่งในกฎหมายยาเสพติดเก่าไม่มี (สุนันย์ ตูลย์ภักดี, 2566) อีกทั้งกฎหมายยาเสพติดกระจาย ไปอยู่ในกฎหมายหลายฉบับและไม่สอดคล้องกัน ประกอบกับพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ยังไม่มีการออกกฎหมายลูกมารองรับและไม่มีการเพิ่มโทษตามมาตรา 97 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ฉบับเก่า แต่ตอนนี้กลับใช้มาตรา 92 ในประมวลกฎหมายอาญา (พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (ฉบับพิเศษ), 2499) ในการเพิ่มทดแทน (สุวิทย์ ครุครรชิต, 2566) และกฎหมายยาเสพติดปัจจุบัน

มุ่งเน้นการฟื้นฟู บำบัดมากกว่าการลงโทษ มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยมากกว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ปัญหาเรื่องสถานที่บำบัดฟื้นฟูจึงเกิดขึ้น โดยไม่มีสถานที่รองรับอย่างแน่นชัด และสถานที่นั้นทำให้ประชาชนแถวนั้นเกิดความหวาดวิตกกังวลหวาดกลัวหรือไม่ อีกทั้งพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ยังยากแก่การหาพยานหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ค้าหรือผู้เสพกันแน่ และจากกฎหมายยาเสพติดก็ยังคงจัดกระจายไปยังกฎหมายหลายฉบับ จึงทำให้เกิดปัญหาอยู่มากแก่การบังคับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอีกด้วย (วีระญา คชบริรักษ์, 2566)

ประวัติความเป็นมากฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 รวมถึงข้อบังคับในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
2. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
3. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550
4. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 108/2507 272 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 32/2559 296
5. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
6. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559
7. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
8. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
9. พระราชบัญญัติควบคุมโคคาอีน พ.ศ. 2495
10. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
11. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522
12. พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560
13. พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. 2490
14. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
15. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535
16. พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551
17. พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาศีออาญา พ.ศ. 2527

โดยกฎหมายที่ออกใหม่และบังคับใช้ในปัจจุบันนี้จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ระเบียบ คำสั่ง และหนังสือราชการอื่น ซึ่งแต่ละฉบับจะมีหลักการและเหตุผลที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคมที่มีการผันแปรอยู่ตลอดเวลา (กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทย (กอบกุล จันทวโร, 2546)

ความสำคัญของการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในประเทศไทยปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าการมีกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดใช้บังคับในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมานั้น เนื่องจากว่าปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง กฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมาเพื่อใช้บังคับในสังคมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น สิทธิเสรีภาพของประชาชน การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาแบบไม่มีขีดจำกัด

โดยกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับคนในสังคม ต้องเป็นกฎหมายที่นำมาใช้บังคับได้อย่างเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ต่อสังคมในทุกระดับ ซึ่งบางครั้งคนที่มิฐานะทางสังคมที่ต่างกันอาจมีหนทางที่ทำให้คนเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันจนเห็นได้อย่างชัดเจน เปรียบเสมือนเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถกระทำต่อบุคคลในสังคมได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ดังนั้น หากปัญหาเสพติดยังไม่หมดสิ้นไปจากสังคมไทย เราคงต้องมีการออกกฎหมายเพื่อมาใช้บังคับต่อบุคคลต่อไปตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อคุ้มครองให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม ในขณะที่เดียวกันการมีกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดออกมาบังคับใช้หลายฉบับในสังคมไทย อาจมีข้อดี/ข้อเสียหรือแม้แต่ข้อจำกัดที่แตกต่างกันในเนื้อหาสาระของกฎหมาย ขึ้นอยู่กับบริบทของสภาพสังคมในขณะนั้น (ชนะชัย ลิ้มโอภาส, 2566)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด ฉบับล่าสุด ปี พ.ศ. 2564

ตั้งแต่ประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ เมื่อเดือนธันวาคม 2564 ในภาพรวมได้เห็นการเปลี่ยนแปลงหลัก ๆ คือ

1. ให้สิทธิและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพิสูจน์การกระทำผิดต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะที่ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสิน และอัยการก็ต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกฟ้องคดีให้ถูกต้องสมเหตุสมผลกับการกระทำผิดมากกว่าเดิม ในภาพรวม คือ ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องมีความระมัดระวังมากขึ้น ต่างจากก่อนหน้านี้ที่ผู้ต้องหาอาจรู้สึกว่าได้โดนกฎหมายปิดปาก แม้บางกรณีจะไม่ได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยเลยก็ตาม ขณะที่นักโทษที่ต้องขังอยู่ในเรือนจำจากคดียาเสพติดเดิมก็เรียกว่าตีใจลิงโลดกันเลยทีเดียว เพราะกฎหมายใหม่มีโทษน้อยลง จึงมีคนขอให้กำหนดโทษใหม่จำนวนมาก หลายคนก็ได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น (ภูรินทร์ เพชรที่วัง, 2566)

ถ้าเป็นกฎหมายเดิม สมมติว่ากรณีที่คนครอบครองยาบ้า 100,000 เม็ด เราสามารถสั่งฟ้องคนครอบครองยาเสพติดได้เลยโดยตั้งสมมติฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่พอเป็นกฎหมายใหม่ มันต้องมาพิสูจน์ว่าคนครอบครองนี้ทำผิดเข้าเหตุฉกรรจ์หรือเปล่า ซึ่งถ้าตำรวจสั่งฟ้องมาทางอัยการโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบอัยการก็สู้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นศาลจะใช้ได้แค่วรรค 1 ของมาตรา 145 (พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2564) ในการลงโทษอย่างเดียว เนื่องจากศาลสามารถใช้ดุลยพินิจลงโทษได้แค่เฉพาะเท่าที่อัยการสามารถสู้ถึงเท่านั้น กล่าวได้ว่าอัยการกับศาลก็มีหน้าที่ต้องพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อให้เข้ากับเหตุฉกรรจ์ที่กำหนดไว้ในตัวบทมาตรา มากขึ้น ต่างจากเดิมที่ใช้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย (ชนะชัย ลิ้มโอภาส, 2566)

จะเห็นว่ากฎหมายยาเสพติดใหม่

1. กฎหมายเก่า ครอบครองยาเสพติดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษฐานจำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่กฎหมายใหม่ ต้องดูพฤติการณ์ความร้ายแรงตามมาตรา 145 วรรค 2 และวรรค 3 ศาลจะตัดสินว่าปริมาณยาเสพติดมาก จึงกำหนดโทษตาม มาตรา 145 วรรคสอง วรรคสามเลยไม่ได้ถ้าไม่มีพฤติการณ์ร้ายแรง ต้องกำหนดโทษตามมาตรา 145 วรรคแรกเท่านั้น (มาตรา 145 วรรคแรก เป็นกรณีไม่มีพฤติการณ์ร้ายแรง มีโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี) (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความเสพติด พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)

2. การขายยาเสพติดจำนวน 1,000 เม็ด สารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัม ถือว่า มีพฤติการณ์ร้ายแรง คือแพร่กระจายในกลุ่มประชาชนแล้ว ผู้กระทำมีความผิดตามมาตรา 145 วรรคสอง (2) (มาตรา 145 วรรคสอง เป็นกรณีมีพฤติการณ์ร้ายแรงตาม (1) - (6) โทษจำคุก 2 ปี - 20 ปี) (มาตรา 145 วรรคสาม กรณีมีพฤติการณ์ร้ายแรงมากตาม (1) หรือ (2) มีโทษจำคุก 5 ปี - ตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต) (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความเสพติด พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)

3. คดีนี้ กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับขณะที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด จึงนำกฎหมายใหม่ในส่วนที่เป็นคุณมาใช้ได้ไม่ว่าส่วนใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 (วรรคแรก) แต่หาก คดีนั้นถึงที่สุดแล้ว และมีการร้องขอให้กำหนดโทษใหม่ ศาลคงพิจารณากฎหมายใหม่ที่เป็นคุณได้เฉพาะในส่วนโทษขั้นสูงตามกฎหมายใหม่ เทียบกับโทษตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วได้เท่านั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 (1) พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

4. คดีนี้ ถ้าใช้กฎหมายเก่า จำเลยต้องถูกจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตเท่านั้น (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) ศาลเห็นว่า กฎหมายใหม่เป็นคุณกว่า จึงใช้กฎหมายใหม่ โดยพิพากษาจำคุกจำเลย 15 ปีและปรับ 1,000,000 บาท (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)

5. โทษตามกฎหมายใหม่ เบากว่ากฎหมายเก่า ดังนั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวทำให้มีผลในทางคุณประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากขึ้น และเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายน้อยลง (สวัณน์ พรหมขุนทอง, 2566)

2. กฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญมากกับการมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นให้ผู้ทำผิดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาเป็นทางเลือกแทนการลงโทษ แต่คุณบอกว่าแนวปฏิบัติเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน เพราะยังไม่มีกฎหมายลูกถ้าอย่างนั้นตลอดเวลาของการบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมา เจตนารมณ์นี้ได้รับการตอบโจทย์หรือเปล่า หรือพูดอีกอย่างคือการนำผู้เสพไปบำบัดรักษาเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติไหม จะมีอยู่ 2 กรณี กรณีแรกคือผู้เสพเดินเข้าไปสารภาพกับตำรวจ ซึ่งต้องใช้มาตรา 113 ของประมวลกฎหมายยาเสพติด ในกรณีนี้ตำรวจต้องส่งบำบัดรักษาอย่างเดียว ไม่สามารถใช้ดุลยพินิจพิจารณาแนวทางอื่นอย่างการดำเนินคดี ในทางปฏิบัติผู้เสพใหม่ไม่เกรงกลัวและมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง อาจจะเป็นเพียงแค่ 5% ที่พร้อมจะเลิก ซึ่งน้อยมาก (จักรกฤษ บุญหรือ, 2566) และความยืดหยุ่นในการใช้ดุลยพินิจว่าผู้กระทำความผิดเสพหรือจำหน่ายยากกว่าพระราชบัญญัติยาเสพติดเก่า เนื่องจากไม่มีบรรทัดฐานที่ชัดเจน เช่น ปริมาณยาที่จะแจ้งข้อหาจำหน่ายก็ไม่ได้กำหนดเอาไว้ มันจะก้ำกึ่งในการใช้ดุลยพินิจในการสืบสวน ที่ต้องดูพฤติการณ์สนับสนุนร่วมด้วย (นนทชัย นพรัตน์, 2566)

3. ในการวางแผนจับกุมผู้ค้ายาเสพติด ในการดำเนินการต้องใช้เวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมากที่ต้องใช้ในการล่อซื้อยาเสพติด รวมทั้งยังต้องหาเบาะแส และสายข่าวที่ต้องใช้จำนวนคนในการวางแผนล่อซื้อยาเสพติดเป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อวางแผนล่อซื้อสำเร็จและดำเนินการจับกุมผู้ค้าได้ หากได้ปริมาณยาที่เป็นปริมาณที่ก้ำกึ่งระหว่างขายกับเสพ ก็ต้องดูพฤติการณ์อื่นประกอบ หากนำสืบพฤติการณ์ไม่ได้ว่าขายก็จะทำได้เพียงแจ้งข้อหาครอบครองเพื่อเสพเท่านั้น ซึ่งทำให้เสียงงบประมาณและใช้จำนวนบุคลากรจำนวนมากในการจับกุมแต่ละครั้ง (บัณฑิตย์ สุขะวิศิษฐ์, 2566)

4. แนวทางการฟ้องและดำเนินคดีกับผู้ทำผิด ซึ่งกฎหมายใหม่เปลี่ยนแปลงไปพอสมควร เช่น ประเด็นการตั้งข้อสันนิษฐานความผิด หรือการกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนกับความหนักเบาของความผิดมากขึ้น ตลอด 8 เดือนที่ผ่านมา การบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้เป็นอย่างไร ตอบเจตนารมณ์กฎหมายใหม่ ในเรื่องบทสันนิษฐานของตัวบทกฎหมายเดิม มันเหมือนที่เราดูจากปริมาณสารบริสุทธิ์เป็นหลัก ไม่ว่าจะดูจากหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิที่ผู้ต้องหาไว้ในครอบครอง หากเกินเกณฑ์ก็จะถูกสันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งอย่างนี้จะง่ายต่อตำรวจคือ เมื่อตำรวจตรวจเจอแล้ววัดปริมาณเสร็จก็สามารถจับกุมและตั้งข้อหาได้เลย (วีระศักดิ์ มะลิทอง, 2566)

แต่ในกฎหมายยาเสพติดใหม่ไม่มีข้อสันนิษฐานครอบครองเพื่อจำหน่ายอีกต่อไปแล้ว ดังนั้น ถ้าตำรวจจะทราบจากผู้ครอบครองยาครอบครองเพื่อจำหน่ายหรือเปล่า ตำรวจก็ต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ซึ่งมันก็ยากขึ้นสำหรับตำรวจ เพราะในฝั่งผู้ต้องหาที่คงยากที่จะสารภาพตรง ๆ ว่าตนเป็นคนค้ายา แล้วหลักฐานก็พิสูจน์ได้ยาก เช่น เขาอาจใช้ซิมการ์ดเถื่อนที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นชื่อตัวเอง หรือบัญชีธนาคารที่ใช้ก็อาจเป็นบัญชีม้า (การใช้

บัญชีของคนอื่นเป็นช่องทางในการรับเงิน เพื่อไม่ให้มีหลักฐานเชื่อมโยงมาถึงตัว) ดังนั้น เมื่อพยานหลักฐานเป็นที่พิสูจน์ได้ยากมากและบทสันนิษฐานครอบครองเพื่อจำหน่ายก็ถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ต้องหาที่จะรับโทษแค่ระดับหนึ่ง เช่น ถ้าครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ก็จะได้รับโทษตามมาตรา 145 วรรค 1 คือ จำคุกไม่เกิน 15 ปี และปรับไม่เกิน 1,500,000 บาท (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) แต่ถ้ามีพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าครอบครองยาเสพติดอันเป็นการกระทำการเพื่อการค้าหรือเหตุฉกรรจ์อื่น ๆ ก็จะต้องใช้วรรค 2 ของมาตรา 145 คือ จำคุกตั้งแต่ 2 - 20 ปี (กฎหมายอาญา เลืองธีรกุล, 2565)

ข้อสันนิษฐานครอบครองเพื่อเสพจะกลับกันกับครอบครองเพื่อจำหน่าย ถ้าเป็นครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายเดิม คือ การกำหนดเพดานขั้นต่ำว่าถ้าคุณครอบครองยาเสพติดเกินปริมาณที่กำหนดไว้ ก็สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่พอเป็นครอบครองเพื่อเสพ คือ การกำหนดเพดานขั้นสูง คือ ถ้าครอบครองไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ ก็สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อเสพ แต่ในเมื่อร่างกฎหมายนี้ยังไม่ออกมาบังคับใช้ จึงเกิดความลักลั่น สมมติร่างกฎหมายนี้เบื้องต้นบอกว่าการครอบครองแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ไม่เกิน 15 หน่วยการใช้ ให้สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อเสพ ดังนั้น ถ้าตำรวจไปจับคนที่มียาบ้า 10 เม็ด แล้วฟ้องว่าครอบครองเพื่อเสพเลย ก็ยังทำไม่ได้ ถ้าผู้ครอบครองยาไม่ได้มีพฤติการณ์อื่นประกอบ พฤติการณ์ที่วานั้นก็อย่างเช่นการมีใบรับรองแพทย์ว่าเป็นผู้ติดยาเรื้อรัง หรือการถูกตรวจ พบว่า ปัสสาวะมีสีม่วง ถ้าพบอย่างนั้นถึงจะบอกได้ว่าครอบครองเพื่อเสพ พฤติการณ์อื่น คือ การสันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อเสพในตอนนี้ที่ยังไม่มีกฎหมายลูก ต้องมีพฤติการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงประกอบด้วยเสมอ ถ้าไม่มี ก็บอกเช่นนั้นไม่ได้ มันต้องถือว่าเป็นการครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีโทษต่างกัน คือ ครอบครองเพื่อเสพมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี แต่ครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตมีโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) จะเห็นได้เลยว่าประเด็นนี้ยังเป็นปัญหาอยู่ ด้วยว่ากฎหมายยังไม่ออกมา (พรพจน์ เทพทอง, 2566)

กฎหมายยาเสพติดใหม่เน้นหนักในการจัดการกลุ่มเครือข่ายที่กระทำผิดในระดับสั่งการหรือในระดับที่เป็นหัวหน้า ซึ่งที่จริงประเทศไทยเองอาจจะหาตัวคนกลุ่มนี้ยาก เพราะส่วนมากยาเสพติดมาจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่การค้าคนคดียุคใหม่ คือ จะดำเนินคดีไปถึงคนระดับสั่งการหรือคนที่เป็นหัวหน้าคุมงานขนส่งยาเสพติดได้ แล้วเราต้องเข้าใจอย่างหนึ่งว่าคนระดับสั่งการไม่ครอบครองยาเสพติดด้วยตนเอง ดังนั้น เราจะไม่มีทางเจอเขาพร้อมกับของกลางที่เป็นยาเสพติด กฎหมายยาเสพติดใหม่จึงมีเครื่องมือที่จะขยายผลไปสู่เครือข่ายกลุ่มใหญ่ คือ บทบัญญัติเรื่องความผิดฐานให้การสนับสนุนและฐานการสมคบ ตามมาตรา 125 และ 127 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) ซึ่งทำให้คนทำผิดในระดับหัวหน้าหรือสั่งการได้รับโทษเช่นเดียวกับคนทำผิดที่เราจับได้พร้อมของกลางตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)ต่อให้จะอยู่นอกราชอาณาจักร เราก็เอามาลงโทษในความผิดนี้ได้ ในส่วนความผิดฐานสมคบ (ภูรินทร์ เพชรที่วัง, 2566) อีกประเด็นสำคัญ ก็คือ การริบทรัพย์สิน ถ้าการกระทำความผิดเป็นความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งในกฎหมายเดิมมีการริบทรัพย์แบบเดียวหรือเป็นกรณีการริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง เช่น คนทำผิดมีรถคันหนึ่งที่ได้มาจากการค้ายา ตำรวจก็สามารถริบรถคันนี้ได้ ซึ่งการริบทรัพย์นี้จะผูกกับผลของคำพิพากษาในคดีอาญา สมมติตำรวจพิสูจน์ไม่ได้ว่าเราค้ายาจริงหรือเปล่า แต่พิสูจน์ได้แค่รถคันนี้ได้มาจากการค้ายา เมื่อคดีถูกศาลยกฟ้อง ก็เท่ากับว่าต้องปล่อยรถคันนี้ไปเลย แต่กฎหมายยาเสพติดใหม่ขยายเรื่องการริบทรัพย์มากขึ้น คือ เราไม่ต้องสนใจผลของคดี แค่พิสูจน์ได้ว่าทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือโอนกันไปที่ทอดก็ตาม ก็สามารถตามกลับมาได้หมด เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอริบทรัพย์ และอีกอย่างหนึ่ง คือ กฎหมายใหม่มีรูปแบบของการริบทรัพย์มากกว่าการริบทรัพย์เฉพาะเจาะจง คือ มีการริบทรัพย์ทดแทนและริบทรัพย์ตามมูลค่า ยกตัวอย่างง่าย ๆ สมมติคนเอาเงินที่ได้จากการค้ายาไปซื้อรถมาในราคา 1,300,000 บาท แต่ตอนถูกจับแล้วถูกริบรถมา รถคันนี้ขายทอดตลาดได้แค่ 500,000 บาท ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็

สามารถรับได้แค่นั้น โดยที่มูลค่าหายไป 800,000 บาท คือ เราไม่สามารถไปยุ่งกับเงินอื่น ๆ ที่เขาได้มาโดยสุจริต ไม่ได้เลย รับได้เฉพาะสิ่งที่เกิดจากการค้าขายอย่างเดียว แต่พอเป็นกฎหมายใหม่ เจ้าหน้าที่สามารถริบทรัพย์สินอื่น ๆ ของคนทำผิดเพื่อทดแทนมูลค่า 800,000 บาทที่หายไปได้ ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินที่ได้มาจากเงินเดือนจากการทำงานโดยสุจริต ได้จากมรดก ได้จากการถูกหวย หรืออะไรก็ตาม เจตนาของกฎหมายฉบับนี้ คือ การตัดวงจรทางการเงินของคนค้าขายเสพติด เพราะเขามองว่าคนค้าขายเสพติดไม่กลัวเรื่องการถูกจำคุก พอถูกนั่งโดนจับไปก็เปลี่ยนเอาลูกน้องกลุ่มใหม่มาทำแทน ส่วนตัวคนสั่งการไม่โดนอะไรแล้วยังได้เงินอยู่เรื่อย ๆ ในมูลค่าที่มหาศาล กฎหมายจึงมีเจตนาในการเพิ่มมาตรการริบทรัพย์สินเพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้มากขึ้น (ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ, 2560)

ที่ผ่านมาเจอปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายใหม่กับผู้ทำผิดในกลุ่มนี้บ้างหรือเปล่า โดยเฉพาะในประเด็นการริบทรัพย์สินบางอย่างที่คุณเกริ่นไว้ว่ายังไม่มียกเว้นกฎหมายลู่ทางรับ ณ ตอนนี้อย่างไม่มี คือในการริบทรัพย์สิน ทาง ป.ป.ส. (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) ต้องทำการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดมา ว่ายึดอะไรมาบ้าง มีมูลค่าเท่าไร ทดแทนเท่าไร จากนั้นก็ทำสำนวนส่งให้อัยการฟ้องริบทรัพย์สิน แต่ตอนนี้อย่างไม่มีการดำเนินคดียึดทรัพย์สินในรูปแบบตามกฎหมายใหม่เลย คิดว่าเป็นเพราะยังอยู่ในช่วงรอยต่อในการปฏิบัติใช้กฎหมายใหม่ โดยคดีเก่า ๆ ก่อนหน้านี้มีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินตามกฎหมายเก่าไปหมดแล้วแต่ส่วนที่มีความสับสนคือการริบทรัพย์สินของกลางอย่างพวดยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งตามกฎหมายเดิมให้ริบทรัพย์สินส่วนนี้เข้ากองทุน ป.ป.ส. ได้ แต่กฎหมายใหม่ยกเลิกไปแล้ว กลายเป็นว่าต้องยึดเข้าหลวงหมด แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นตอนนี้ก็คือจะอย่างไรกับของกลางในคดีที่ค้างอยู่เก่า เพราะพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับของกลางตามกฎหมายเก่าที่จะใช้เป็นแนวทางได้

กฎหมายใหม่เปิดให้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีได้กว้างขวางขึ้น ในทางปฏิบัติจะทำให้เราเห็นการพิจารณาคดีของผู้ทำผิดแต่ละคนอย่างสมเหตุสมผลตามการกระทำมากขึ้นจริงหรือไม่ ถ้าว่าตามจริงการใช้ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดพฤติการณ์ในการกระทำความผิด หรือความร้ายแรงในการกระทำความผิดตามมาตรา 152 วรรค 2 ถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษได้ ตามมาตรา 152 (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความเสพติด พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) ของกฎหมายใหม่ที่ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดความร้ายแรงของการกระทำความผิดแต่ละกรณี โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องเฉพาะรายได้ นอกจากนี้ในมาตรา 145 วรรค 3 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) เองก็บอกว่า ถ้าคนที่กระทำความผิดอยู่ในลักษณะที่เป็นหัวหน้าหรือผู้สั่งการ ก็ต้องรับโทษหนักกว่าคนที่เป็ลูกน้อง คือ ถ้าเป็หัวหน้ามีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต แต่ถ้าเป็ลูกน้อง ก็จะถือว่ากระทำความผิดตามวรรค 2 ของมาตรา 145 รับโทษสูงสุด คือ จำคุก 20 ปี (เกียรติก้อง หนูจันทร์, 2566) (พระราชบัญญัติกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2522) ดังนั้น อัยการก็จะพิจารณาได้ว่า จะเลือกฟ้องผู้ทำผิดในฐานะหัวหน้าหรือลูกน้อง คือ สามารถเลือกฟ้องเฉพาะในส่วนที่ตัวเองเข้าร่วมทำผิด แล้วศาลก็จะใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษของแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นถ้ามองมุมนี้ก็ถือว่าเหมาะสม ในแง่ที่ว่าใครทำผิดมากน้อยแค่ไหน ก็ควรต้องรับโทษเท่านั้น ในช่วงการบังคับใช้กฎหมายใหม่ ๆ เคยมีผู้เชี่ยวชาญตั้งข้อสังเกตว่าการเปิดให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้กว้างขึ้น อีกด้านหนึ่งอาจเกิดปัญหาเรื่องมาตรฐานในการตัดสินที่ไม่เหมือนกันในผู้พิพากษาแต่ละคน ที่ผ่านมามีเจอปัญหาตรงนี้หรือไม่ ดังนั้น ในกรณีที่มีการใช้ดุลยพินิจแบบนี้ มันต้องมีมาตรฐานและหลักเกณฑ์มารองรับพอสมควร

การออกกฎหมายใหม่มีความตั้งใจอยู่อีกอย่างหนึ่ง คือ การลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยการใช้มาตรการอย่างการบำบัดรักษาหรือมาตรการทางเลือกอื่นแทนการคุมขังมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาประเทศไทยมีปัญหารอเรือนจำแออัดจากผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่มีสูง คุณมองว่าตั้งแต่การบังคับใช้กฎหมายใหม่นี้มา มันช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังได้อย่างเห็นผลแล้วหรือยัง มันลดได้ด้วย 2 เหตุผล อย่างแรก คือ มันลดได้ตรงที่มีบทสันนิษฐาน

ครอบครองเพื่อเสพ เพราะสามารถให้ผู้ทำผิดสมัครใจไปบำบัดรักษาได้ และอีกเหตุผล คือ มันมีการปล่อยผู้ต้องหาจากคดีเดิมที่ได้ทำผิดตามกฎหมายเก่า เพราะพอกฎหมายใหม่กำหนดโทษน้อยลง นักโทษก็สามารถยื่นขอพิจารณากำหนดโทษใหม่ ซึ่งที่ผ่านมามีคนโทษจำนวนมากที่ยื่นขอเรื่องนี้ ทำให้ได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น หรืออย่างน้อยที่กัญชาถูกปลดล็อกออกจากการเป็นยาเสพติด ตอนนั้นก็มีคนโทษได้รับการปล่อยตัวออกมาจำนวนมาก แปลว่าในแง่การระบายผู้ต้องขังออกจากเรือนจำถือว่าประสบความสำเร็จจริงหรือ (สังคิด พิริยะรังสรรค์, 2563)

แต่ปัญหาคือตอนนี้ยังไม่มีศูนย์ในการบำบัดรักษาหรือสถานพยาบาลมารองรับ เมื่อเป็นเช่นนี้ คำถาม คือแล้วตำรวจจะส่งตัวคนติดยาไปบำบัดที่ไหน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ตำรวจทำตอนนี้จึงเป็นการต้องไปขอความร่วมมือจากสถานพยาบาลให้ทำการบำบัดรักษาให้ ไม่ว่าจะไปโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หรือใช้ศูนย์ฟื้นฟูเก่าที่มีอยู่เดิม หรืออาจเป็นสถาบันบำบัดฯ เช่น ธัญญารักษ์ ให้รับไปดูแล แต่ถ้าเป็นอีกกรณีคือมาตรา 114 ตำรวจเป็นผู้จับได้เองว่าคน ๆ นี้เป็นผู้เสพยาเสพติด เช่น จากการตรวจปัสสาวะ พอตรวจเจอก็เท่ากับว่ามีความผิดข้อหาเสพติด ตำรวจก็ต้องถามต่อว่าผู้เสพสมัครใจบำบัดไหม ถ้าสมัครใจ ก็จะถูกส่งไปบำบัด ซึ่งก็ย้อนกลับไปเหมือนมาตรา 113 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) แต่ถ้าไม่สมัครใจบำบัดหรือไม่เข้าเงื่อนไขที่จะบำบัดได้ เช่น กำลังเป็นผู้ต้องขังหรือต้องรับโทษในคดีอื่นอยู่ หรืออาจมีพฤติกรรมที่ไม่สมควรจะได้เข้าสู่การบำบัดรักษา ตำรวจก็จะใช้ดุลยพินิจในการฟ้องศาล แล้วพอเรื่องไปสู่ศาล ศาลก็จะมีสิทธิใช้ดุลยพินิจถามผู้ทำผิดว่าจะสมัครใจบำบัดไหม ถ้าไม่ ก็จะถูกส่งไปดำเนินคดี แต่ถ้าสมัครใจ ศาลก็จะมีคำสั่งให้ไปบำบัด ซึ่งต้องบอกว่าการมีคำสั่งจากศาลให้บำบัด ทำให้ศูนย์หรือโรงพยาบาลต่าง ๆ รับผู้ทำผิดไปบำบัดง่ายกว่าการที่ตำรวจร้องขอ เพราะฉะนั้นถ้าให้สรุป ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ แม้กฎหมายในเรื่องการบำบัดรักษาผู้ติดยาจะมีแล้วก็จริง แต่ยังไม่มีการออกระเบียบรองรับ และยังไม่มียุทธศาสตร์บำบัดรักษา รวมทั้งยังไม่มีศูนย์คัดกรองด้วย โดยในเรื่องศูนย์คัดกรอง ตอนนี้เขาให้ใช้ศูนย์ฟื้นฟูที่มีอยู่เก่าทดแทนไปก่อน แต่ก็ยังมีความติดขัดอยู่ ซึ่งข้อจำกัดงบประมาณก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง

การบำบัดยาเสพติดโดยใช้สถานที่บำบัดโดยที่สามารถกลับมาบำบัดที่บ้านได้ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนแถวนั้นเกิดความหวาดกลัวต่อผู้ติดยา เพราะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าผู้ติดยาเสพติดจะสามารถเลิกเสพยาได้จริงหรือเปล่า เนื่องจากไม่มีผู้ควบคุมอย่างจริงจัง (นพพร แซ่กู่, 2566)

มันอาจจะประสบความสำเร็จในแง่การลดความหนาแน่นในเรือนจำ แต่อีกด้านคนทำความผิดใหม่ก็เยอะนะ เพราะพอโทษเบาลง คนก็กลัวความผิดน้อยลง ดังนั้นคนจึงสามารถกลับเข้าไปสู่การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น ถ้าถามว่ากฎหมายใหม่จะช่วยลดจำนวนนักโทษได้จริงไหม ส่วนตัวคิดว่ามันอาจได้ในช่วงแรกๆ ผู้ต้องขังเดิมได้รับการปล่อยตัวออกมาจากการกำหนดโทษใหม่ แต่ในระยะยาวมันอาจมีคนที่กระทำความผิดมากขึ้นได้ (ปรุพหทัย เหมกั้ง, 2566)

สรุป

ทิศทางเกี่ยวกับยาเสพติดกำลังเปลี่ยนไป หลายประเทศเห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้เสพ ได้คำนึงถึงการลงโทษที่ได้สัดส่วน เช่น อันตรายของสารกระตุ้นในกลุ่มแอมเฟตามีน ที่มีต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม บทบาทของผู้กระทำผิด มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก และส่วนกฎหมายยาเสพติดฉบับล่าสุด ปี พ.ศ. 2564 ของไทย เน้นการบำบัดรักษาฟื้นฟู มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยมากกว่าผู้กระทำผิด และพยายามลดปริมาณนักโทษในเรือนจำ แก่ปัญหานักโทษล้นคุก แต่เมื่อดูบริบทของสังคมไทยในขณะนี้ จะเห็นได้ว่ายาเสพติดมีการแพร่กระจายอยู่เป็นจำนวนมาก โดยการลักลอบเข้ามาตามแถบแนวชายแดนต่าง ๆ ของไทย และราคาของยาเสพติดในปัจจุบันก็มีราคาที่ถูกลง ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนหรือวัยรุ่นเข้าถึงได้ง่ายเนื่องจากราคาถูก และนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของไทยยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยการปราบปราม

ผู้กระทำความผิดยังมีจุดบกพร่องหลายอย่าง เช่น 1) การใช้งบประมาณที่สูงในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดคนหนึ่ง ๆ ตลอดจนเสร็จสิ้นสิ้นกระบวนการ จึงควรมีการลดขั้นตอนการทำงานเพื่อลดงบประมาณตรงส่วนนี้ มาใช้ในการบริหารเกี่ยวกับการจัดการยาเสพติดด้านอื่นแทน 2) การเปลี่ยนแปลงโทษยาเสพติด โดยการไม่ได้กำหนดปริมาณยาเสพติดให้แนบชัดในข้อหาจำคุก แต่ให้ดูพฤติการณ์เป็นหลัก ว่าจำคุกหรือเสพ ทำให้ยากแก่การตั้งข้อหาของเจ้าพนักงานชุดจับกุม และทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและเป็นธรรม ควรระบุขนาดและปริมาณยาให้ชัดเจน เพื่อง่ายแก่การตั้งข้อหาและการจับกุม 3) การลงโทษโดยที่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักกันแทน ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวเพราะการที่ไม่ต้องเข้าไปจำคุกหรือรับโทษในเรือนจำ แต่เป็นการกักกันตามสถานที่ต่าง ๆ ก็เหมือนเป็นการลดการควบคุมการจำกัดพื้นที่ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าได้จำคุกจริง เกิดอาการลึงโลด และสถานที่กักกันผู้กระทำความผิดก็ไม่มีกำหนดชัดเจนแน่นอนว่าที่ไหน ห่างไกลชุมชนหรือไม่และทำให้ผู้คนชุมชนนั้นหวาดกลัวผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ ควรกำหนดสถานที่ให้ชัดเจนและเป็นที่ห่างไกลจากชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐในการกำกับดูแล 4) การริบหรือยึดทรัพย์สิน ซึ่งปัจจุบันสามารถทำได้เฉพาะบางรายการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งยากแก่การตรวจสอบ ควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรการที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง คือ ริบหรือยึดทรัพย์สินทุกอย่างของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อการกระทำความผิด เพราะหากยึดหรือริบทรัพย์สินเฉพาะบางรายการจะยากแก่การตรวจสอบ ควรริบหมดจะได้เกิดความเกรงกลัวว่าหากมาได้เท่าไร สุดท้ายทำผิดก็โดนริบหมด 5) การใช้ดุลพินิจการกำหนดโทษของผู้พิพากษา ในการลงโทษผู้เสพยาเสพติด ควรมีอัตราโทษขั้นต่ำและขั้นสูง เพื่อเป็นพยานการกำหนดโทษที่แน่นอนและชัดเจนในการลงโทษผู้กระทำความผิด ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อย่างเป็นรูปธรรม 6) ขณะนี้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ของไทยยังไม่มีกฎหมายลูกมารองรับ และกฎหมายยาเสพติดกระจายไปอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ควรเร่งออกกฎหมายลูกมารองรับเพื่อให้กฎหมายสอดคล้องและดำเนินการไปในแนวทิศทางเดียวกัน จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทางผู้เขียนบทความมีความเห็นว่าหากต้องการแก้ปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมและให้สอดคล้องกัน ก็ควรแก้กฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นบทกฎหมายที่ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้โทษที่รุนแรงและเด็ดขาดแก่การลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เกรงกลัวต่อกฎหมายที่จะลงโทษ และเช็ดหลาบต่อการกระทำความผิด หรือไม่มีกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้นอีก และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2566). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติดทั่วประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 6 เมษายน 2566 จาก <http://www.correct.go.th>
- กอบกุล จันทวโร. (2546). กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับยาเสพติด : ในมิติของการปราบปรามการลักลอบค้า ยาเสพติดทางทะเล. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2566 จาก <http://elib.coj.go.th/Article/drug1.pdf>.
- เกียรติก้อง หนูจันทร์. (16 พฤษภาคม 2566). การพิจารณาความผิดของผู้กระทำผิด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- จักรกฤษ บุญหอร. (4 พฤษภาคม 2566). การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดี. (น. นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. (2560). กฎหมายควบคุมยาเสพติดเปรียบเทียบ. วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข, 3(2), 148 - 164.

- ชนะชัย ลิ้มโอภาส. (15 เมษายน 2566). ความสำคัญของการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในประเทศไทยปัจจุบัน. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- นนทชัย นพรัตน์. (10 พฤษภาคม 2566). การใช้ดุลพินิจในการสืบสวน. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- นพพร แซ่ภู่. (15 พฤษภาคม 2566). ปัญหาของสถานที่บำบัดฟื้นฟู. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- บัณฑิตย์ สุขะวิศิษฐ์. (10 พฤษภาคม 2566). ปัญหาในการวางแผนจับกุมผู้ค้ายาเสพติด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ปรุฬห์ชัย เหมงัง. (16 พฤษภาคม 2566). กฎหมายใหม่จะช่วยลดจำนวนนักโทษได้หรือไม่. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- พจน์ ยอดพิจิตร. (10 เมษายน 2566). การยึดทรัพย์สินค้ายาเสพติดและการใช้สถานที่บำบัดฟื้นฟู. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- พรพจน์ เทพทอง. (13 พฤษภาคม 2566). ช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (ฉบับพิเศษ). (2499). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 95 หน้า 1 (13 พฤศจิกายน 2499).
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ). (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 63 หน้า 40 (22 เมษายน 2522).
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2). (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 81 (7 พฤศจิกายน 2564).
- ภูรินทร์ เพชรที่วัง. (20 เมษายน 2566). ภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล. (2565). กฎหมายยาเสพติดใหม่: 8 เดือนของการบังคับใช้ในภาวะที่ยังไร้กฎหมายลูก กับ ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <https://www.the101.world/eight-months-new-narcotic-bills/>.
- วีระญา คชบริรักษ์. (11 เมษายน 2566). ปัญหาของสถานที่บำบัดฟื้นฟู. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- วีระศักดิ์ มะลิทอง. (12 พฤษภาคม 2566). แนวทางการฟ้องและดำเนินคดีกับผู้ทำผิด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2563). ต้นทุนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนโยบายปราบปรามยาเสพติดของไทย. วารสารนวัตกรรมสังคม, 3(1), 21 - 44.
- สุนัย ตูลย์ภักดี. (8 เมษายน 2566). ผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราโทษ. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวัฒน์ พรหมขุนทอง. (9 พฤษภาคม 2566). ผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราโทษ. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวิทย์ คุรุครรชิต. (10 เมษายน 2566). ช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)